

AUTIZM SINDROMILI BOLALAR

Andijon Davlat Pedagogika Instituti

Andijon davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Jo'raxo'jayev Muhammadazizxo'ja Xalilxo'jayevich

Andijon davlat pedagogika instituti

Maktabgacha ta'lim fakulteti Logopediya yo'nalishi

1-bosqich 101-guruh talabasi **Parpiyeva Dilorom**

Anontatsiya: Mazkur tezis Autizm sindromi haqida bo'lib u grek tilida autos –o'zi degan ma'noni anglatadi. Autizm atamasi 40-yil oldin E. Bleylar tomonidan fanga kiritilgan. Bunda asosan bolaning holatlari o'rganiladi.

Anontation: this thesis is about autism syndrome, which in Greek means autos –self. The term autism was coined 40 years ago by E. Introduced to science by Bleiler. In this, mainly the circumstances of the child are studied.

Аннотация: этот тезис посвящен синдрому аутизма, который по –гречески означает autos-сам по себе. Термин аутизм был введен 40 лет назад е. Введено в науку блейл. При этом в основном изучаются состояния ребенка.

Kalit so'zlar: Autizm sindromi, intellektual mutizm, bolalik autizmi, klinik -psixologik pedagogik, ijtimoiy moslashuv

Keywords: autism syndrome, intellectual mutism, childhood autism, Clinical-Psychological pedagogical, social adaptation

Ключевые слова: синдром аутизма, интеллектуальный мутизм, детский аутизм, клинико-психолого-педагогический, социальная адаптация

Kirish so'z

Autizm grek tilida autos -o'zi degan ma'noni anglatadi .Bu atama fanga 40-yil oldin E. Bleylar tomonidan kirib kelgan munozarali ,lekin ba'zilarining bahslashib kelishicha ,shaxsga (odatda bolaga)<<autistiklik>>deb tashxis qo'yish mumkin .Bu xastalikning asosiy belgisi -bolaning muloqat qilishdagi qiyinchiligi ,boshqa odamlar bilan aloqa aloqa qilishdan o'zini tortib go'yo o'zining olamida yashayotganidek tuyiladi .Ba'zi autistik cheklanishlari bo'lgan odamlar bitta ma'lum sohaga (masalan rassomchilik)qaratilgan ajoyib qobilyatlarni namoyon etadilar va boshqalari esa me'yoriy normal holatga tushib qoladilar. Shunga qaramay butun olamda bu bu xasstalikka haligacha davo topilgani yo'q .Autizm asab sistemasining kasaliklaridan biridir. Ushbu nuqson bolalarda turlicha namoyon bo'ladi Ayrim olimlar fikricha autizm ruhiy kasaliklarning belgilaridan biri bo'lib ,bunda bola tevarak -atrofga nisbatan befarq, beparvo bo'ladi. Natijada atrofdagilar bilan aloqada bo'lmaydi ,muloqat qilmaydi. Bola o'z-o'zi bilan bo'lib, o'zicha hayajonlanib, kuyinib nimalardandir tshvishlanib o'z ichki dunyosida yashaydi .ba'zi bolalarda emotsiyanal qiyinchiliklar mavjud bo'ladi Ular tushkunlikka tushishlari yoki bezovta bo'lishlari mumkin yoki ularning xulq atvori g'ayri tabiiy bo'ladi buni noo'rin yig'lashlari yoki kulishlaridan bilish mumkin. Ular hadan tashqari harakatchan bo'lib ,ish vaqtining o'zida biron narsaga e'tiborini bir zumgina qaratib ,yana boshqa narsa bilan chalg'ib ketishlari mumkin ,yoki ular befarq ,yoki parishonxotir bo'lishlari bo'lishlari

mumkin emotsional tushkunliklar yaqin orada bo'lib o'tgan jarohatlar xafagarchilik yoki uzoq vaqt ongli ish bilan shug'illanish natijasida yuzaga kilishi mumkin .Autizm atamasi birinchi bor shveysar psixatri Eygen Bleyler tomonidan 1910-yilda shizofreniya kassaligining belgilaridan biri sifatida ishlatildi .Autizm holati shizofreniya kabi ruhiy kasalikda ko'proq namoyon bo'ladi.Bola vaqtni sesmaydi ,hozirda ro'y berayotgan voqea-xodisalarni o'tgan yoki kelasi zamon bilan almashtiradi ,real hodisalarni fantastik mavhum voqea -xodisalarbilan almashtirib yuboradi .Autizm holatida bola faoliyati sustlashadi yoki keraksiz noaniq faoliyat bilan shug'illanadi.Bolaning xulq atvori buziladi o'yin faoliyati qiziqishi sustlashadi ma'yust holatda yuradi kattalar va tengdoshlari bilan aloqada bo'lmaydi ,hech kim bilan gaplashishni istamaydi ,ba'zilarida indamaslik (mutizm holati)kuzatiladi.1943-yilda ingliz psixatri Leo Kenner davolash amaliyotida 11 bolaning xulq-atvori yurish turishida o'xshash belgilarni kuzatib "ilk yoshdagi bolalar autizm" atamasini kiritdi.U kuzatgan barcha bolalardagi belgilar hozirgi kunda ham autizmning asosiy belgilari sifatida o'rganilmoqda.

Autizm kasallikning dolzarbligi butun jaxon sog'liqni saqlash tashkiloti tomonidan 2001-yildanoq alohida ajratib ko'rsatilib ,shu yilning o'zida <<psixik salomatlik yili>>deb e'lon qilingan 2008-yilda esa bu kasallik BMT bosh assambleyasi tomonidan 2-aprel xalqaro autizm muommosin to'g'risida axborotlarni tarqatish kuni deb e'lon qilindi .Faqatgina 1981-yilda boshlab bolalar autizm mustaqil nuqson sifatida qabul qabul etildi .Hozirggi kunda bolalar autizm bosh miyaning rivojlanishdagi kamchiliklardan kelib chiqadigan mustaqil nuqson sifatida o'rganilmoqda .Biroq bosh miyaning rivojlanishdagi nuqsonlarning kelib chiqish sabablari hali ham noaniq .Ayrim olimlarning fikriga ko'ra bolalar autizm irsiy kasalik bo'lib hisoblansa boshqalari esa autiz holati aqli zaiflikdan kelib chiqqanligini ta'kidlaydilar .

Amerikada 1996-2007-yillarda bolalar autizm mustaqil nuqson sifatida ancha ko'p miqdorda hisobga olindi Bolalarga'' sababi noaniq bo'lgan rivojlanishning og'ir buzilishi „diagno'zi qo'yilgan.Diognozni o'rganishda ko'proq bolaning xulq atvoriga e'tibor beriladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Autizm sindromi uning sabablari turlari va bartaraf etish metodikalari.
2. Defektologiya asoslari .